

Številka: Ps-1/22-40

Datum: 17. 3. 2022

**ODKLONILNO LOČENO MNENJE SODNIKA
Dr. Dr. KLEMNA JAKLIČA
K SKLEPU ŠT. Ps-1/22 Z DNE 10. 3. 2022,
KI SE MU PRIDRUŽUJE SODNIK MARKO ŠORLI**

O protiustavnem delovanju političnih strank

1. Slovenska Ustava v svojem 160. členu izrecno določa pristojnost Ustavnega sodišča, da odloča o protiustavnosti aktov in delovanja političnih strank.¹ To ustavno pristojnost nato podrobneje razčleni 68. člen Zakona o Ustavnem sodišču in jo pri tem ustrezno stopnjuje. Ustavno sodišče ima tako na eni strani pristojnost presojeti, ali je nek pravni akt politične stranke (npr. določba njenega statuta) v skladu z Ustavo, in ga, če ugotovi protiustavnost, z odločbo razveljaviti.² Poleg pravnih aktov so lahko protiustavna tudi dejanska ravnanja političnih strank oziroma njihovih predstavnikov. Zato ima Ustavno sodišče po ZUstS prav tako tudi izrecno pristojnost ugotoviti takšna protiustavna dejanska ravnanja ("delovanje"). Tudi ta – določena protiustavna ravnanja, če jih ugotovi – z odločbo prepove.³

2. Pri obeh do sedaj opisanih izrecnih pristojnostih Ustavnega sodišča pa še ne gre za pristojnost prepovedi politične stranke. Nasprotno, Ustavno sodišče z omenjenima odločbama prepove "le" bodoče ponavljanje istovrstnih protiustavnih ravnanj (npr. ponovno sprejemanje razveljavljene protiustavne določbe v statutu stranke, ponavljanje dejanskih ravnanj stranke, ki so bila spoznana za protiustavna), same stranke pa ne prepove. Ta kot polnopravni tekmelec v političnem prostoru ostaja naprej. Šele če bi po takšnih ugotovitvah Ustavnega sodišča o protiustavnosti – in kljub njegovim odločbam o

---

¹ Deseta alineja 160. člena Ustave.

² Tretji odstavek 68. člena ZUstS: "Ustavno sodišče protiustaven akt politične stranke z odločbo razveljavi [...]".

³ Tretji odstavek 68. člena ZUstS določa tudi, da "Ustavno sodišče protiustavno delovanje politične stranke prepove z odločbo".

razveljavitvi oziroma prepovedi bodočega ravnanja – politična stranka s svojimi protiustavnimi akti ali/in ravnanji nadaljevala, bi se postavilo vprašanje njene prepovedi kot take (izbris stranke iz registra). To slednjo pristojnost Ustavnega sodišča, za katero pa se zahteva dvotretjinska večina sodnic in sodnikov, kot tretjo in ločeno sankcijo prav tako izrecno predvideva ZUstS.⁴

3. Že iz predstavljene stopnjevane zgradbe pristojnosti Ustavnega sodišče glede presojanja političnih strank lahko vidimo, da je prepoved politične stranke (izbris iz registra) zadnja možnost. Po moji oceni lahko postane predmet presoje šele po skrbnih poskusih Ustavnega sodišča, da bi se iz aktov in dejanskega protiustavnega ravnanja (če jih za take presodi) protiustavne elemente najprej odpravilo na milejši, sorazmeren način. Iz tega razloga je stališče iz pobude, v delu ko in če pobudnik res predlaga prepoved (izbris) političnih strank, tudi po moji presoji očitno neutemeljeno. Neposredna uporaba zadnje pristojnosti, ne da bi Ustavno sodišče najprej poskušalo z manj invazivnimi, bi prekomerno poseglo v demokratično načelo svobodne demokratične družbe.

4. Toda s prvima (milejšima) dvema pristojnostma bi se po moji presoji Ustavno sodišče v tej zadevi moralo resneje ukvarjati. Seveda ne drži, da so z vidika zatrevane protiustavnosti aktov in posameznih dejanskih ravnanj navedbe v pobudi očitno neutemeljene.

5. Že iz precedenčne odločbe Ustavnega sodišča o nedopustnosti poimenovanja Titove ceste izhaja, da nosilci javne oblasti te ne morejo izvrševati na način, ki služi povečevanju (glorifikaciji) osebnosti iz polpretekle totalitarne zgodovine. Tako je med drugim zato, ker takšno simbolno izvajanje javne oblasti prizadene človekovo dostojanstvo še živečih žrtev totalitarnega režima ter njihovih bližnjih. Obenem pa krši minimum obče človeške morale. Vsakoletni poklon kipu Kidriča ob vzratnem umikanju, da bi totalitarnemu vodji s tem izkazali kar največjo stopnjo časti, po eni od možnih razlag predstavlja še višjo stopnjo povečevanja (glorifikacije) totalitarne osebnosti polpretekle zgodovine, kot pa je bilo celo nekoliko bolj formalno, manj čustveno izkazano povečanje prek poimenovanja ulice. Zgolj iz spisa in brez javne obravnave, na kateri bi sodnice in sodniki o tem povprašali stranke, ni mogoče zaključiti, da pri omenjenih ravnanjih najvišjih predstavnikov politične stranke ni šlo za takšno vsebino (namen povečevanja oziroma glorifikacije vodje totalitarnega režima). Prav tako brez razčiščenja na javni obravnavi, kjer bi bilo o tem mogoče vprašati stranki pobude, ni mogoče zaključiti, da je šlo za ravnanja v izključno zasebni sferi posameznikov, ki z javno oblastjo ali realnim prizadevanjem zanjo nimajo nič. Nasprotno, na prvi pogled se zdi bolj utemeljen zaključek, da politična stranka oziroma njeni vodilni predstavniki pri teh ravnanjih niso imeli namena ravnati v izključno zasebni sferi. Zdi se, da so ponavljajoči dogodki namenoma potekali pod sojem medijskih žarometov (morda so jih predstavniki stranke celo sami vabili) in da so se ga kot osrednji akterji udeleževali strankini vodje ter v

---

⁴ Četrti odstavek 68. člena ZUst: "Z dvotretjinsko večino glasov vseh sodnikov lahko ustavno sodišče odredi izbris politične stranke iz registra".

službenem času tudi dejanski nosilci javne oblasti (npr. poslanec v Državnem zboru). Če je šlo bodisi za manifestacijo javne oblasti, tudi če zgolj dela le te, ali pa javno manifestacijo politične stranke, ki je realen pretendent bodoče oblasti, potem ima takšno njeno ravnanje na prvi pogled znake protiuštavnosti. Po drugi strani bi bilo nekaj povsem drugega, če je šlo za izključno privatno manifestacijo posameznikov kot zasebnikov. Po moji oceni bi bilo te razmejitve treba upoštevati in na javni obravnavi ob vprašanih strankam ugotoviti resnično dejansko stanje ter namen – za kaj je pri ravnanjih v resnici šlo. Ker bi bilo pravi pomen in status ravnanj šele treba ugotoviti, ne gre za zadevo, ki jo je moč kot očitno neutemeljeno zavreči, še preden se jo vzame v obravnavo. To je jasno vsakemu vsaj minimalno kritičnemu bralcu. A zakaj je večina vseeno postopala drugače? K tako očitno neupravičenemu zaključku (da se zadeve niti ne vzame v obravnavo) je tudi v tem primeru žal botroval vzgib rezultatskega sojenja: če bi namreč večina priznala, da zadeva po vsebini ni *očitno* neutemeljena, ampak bi jo Ustavno sodišče namesto zavrženja sprejelo v vsebinsko obravnavo, kjer bi njeno (ne)utemeljenost nato šele presojalo, bi to pomenilo, da bi Ustavno sodišče moralo razpisati javno obravnavo, če bi le trije sodniki to zahtevali (takšno je namreč pravilo glede obravnav v zadevah, ki so sprejete v obravnavo). Neizogibnost javne obravnave v primeru sprejema zadeve pa je bila v tem primeru še posebej očitna; drugače kot pri rednih postopkih v postopku presojanja delovanja političnih strank Ustavno sodišče odloča na prvi stopnji, torej kot sodišče, ki v obravnavanih primerih hočeš nočeš mora ugotavljati dejstva, čemur je namenjena javna obravnavo.

6. Podobno kot pri simbolnih ravnanjih povečevanja totalitarnih voditeljev po moji oceni velja tudi za primer določb v statutih političnih strank, na podlagi katerih bi se stranke npr. zavzemale za spremembo ustavne ureditve do te mere, da bi odpravile svobodno gospodarsko pobudo, zasebno lastnino nad produkcijskimi sredstvi ipd. Eno je zavzemanje za spremembo ustave v primerih, ki sodijo v polje razumnega nesoglasja med različnimi ustavami demokratičnih držav. Na ravni ustav različnih držav in njihovih ustavnih tradicij poznamo nič koliko različnih nians, ki so skladne z vsebinsko ustavo svobodne demokratične družbe. Seveda je posamezna država svobodna pri izbiri svoje rešitve znotraj takšnega razumnega nesoglasja. Toda povsem nekaj drugega je sklop tistih sprememb ustavne ureditve, ki prebijajo vsebinske meje svobodne demokratične družbe. Prizadevanja za ukinitve svobodne gospodarske pobude ali lastninske pravice nad produkcijskimi sredstvi so primer takšnih sprememb. Med državami demokratičnega sveta boste tako zaman iskali državo, ki tako temeljnih vrednot ne priznava, namesto tega pa boste na skupni nadnacionalni ravni (npr. Konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin) našli tudi določbe o varstvu človekove zasebne lastnine kot temeljnem predpogoju obstoja svobodne demokratične družbe. Civilizacija svobodne demokratične družbe, ki je verjetno največji dosežek človeštva v njegovi zgodovini,⁵ se je po večstoletnih bridkih in trpljenja polnih izkušnjah naposled vendarle prebila do spoznanja, da je za človeka vredno življenje potrebno oboje – tako ustrezna svoboda na

---

⁵ A. Sen, Democracy as a Universal Value, Journal of Democracy, št. 3 (1999), str. 3–17.

področju gospodarstva kot ustrezna raven socialne države. Izničite eno ali drugo in izničili boste človekovo dostojanstvo, jedro, iz katerega izhaja svobodna demokratična družba.

7. Ker tudi v tem primeru ni jasno, ali stranka Levica s svojimi statutarnimi določili in izjavami o odvzemu zasebne lastnine in svobodne gospodarske pobude misli resno, ali pa gre morda za politično provokacijo, goli namen šokirati, pritegniti pozornost pred nekaterimi volivci ipd., v zadevi ni mogoče odločiti, ne da bi jo vzeli v obravnavo. Če bi šlo za resnični namen v nasprotju z vsebinsko ustavo svobodne demokratične družbe in jasno izoblikovanimi minimalnimi standardi teh vrednot na mednarodnopravni ravni ter če bi šlo za stranko, ki ima realne možnosti za soustvarjanje take politike v kakšni bodoči oblasti, bi takšno dejansko stanje predstavljalo elemente protiustavnosti. Ker bi bilo resnični pomen in namen takšnih statutarnih določb in izjav šele treba preveriti ter dejstva na javni obravnavi z gotovostjo šele ugotoviti, je tudi tu moja ocena, da je sklep večine o *očitni* neutemeljenosti pobude očitno neutemeljen. V resnici služi istemu rezultatskemu cilju, ki je bil že izpostavljen zgoraj: izogniti se javni obravnavi zadeve, ki bi sicer v primeru sprejema pobude v obravnavno neizogibno sledil.

Dr. Dr. Klemen Jaklič
(Oxford ZK, Harvard ZDA), l.r.
Sodnik

Marko Šorli, l.r.
Sodnik